

Buriaad-Mongol YNEEN

BK(b)-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiyme oorgan.

Mynөөderei noomerto:

BK(b) Paartiin Centraalna Komiteedhee ba SSSR-ei Aradai Komissaarnarai Soveedhee. RSFSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymhee. Nyxer N. K. Kryypskaja gegsiin ybeşelelge tuxai medeesel. Aguu jixe xydelmerinyydei gurbadugaar tabanzilei plaan ba manai eelzeete zorilgonuud tuxai nyxer MOOLOTOVOI doklaadai teezisyyd. Oblastnoi XIII patkonferencie deere, BK(b)-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi sekretaarъ nyxer IGNAATЪJEVAI xelehen doklaadhaa.

NADEEZDA KONSTANTIINOVNA KRYYPСКАЈА

(26-II-1869 on—27-II-1939 on)

BK(b) Paartiin Centraalna Komiteedhee ba SSSR-ei Aradai Komissaarnarai Soveedhee

Byxesojuzna Kommuniis (bolşevligyydei) Paartaalna Komiteed ba SSSR-ei Aradai Komissari Soveed bolbol paartiin yntinei cleen, V. I. Leninin tuhalagşa BK(b) Paartiin CK-ei cleen, ei Verxoovno Soveedei depyтаad nyxer N. K. Kryypskaja, xynde ybeşenөөr ybeşelheneigee hyyleer, fevraaliin 27 noi yglөөgyyr 6 çaas 15 minuutada, xadaa, naha baraba geze paartida, xydelmerişen ba byxii azalşadta gynzegii gaşuudaltaigaar medeesened.

Kommuniizmiin xeregte өөritingөө byxii амibejiiji nyxer Kryypskaja gegsiin nyysel xadaa paartii SSSR-ei azalşadta jixe geegdel boloo.

Byxesojuzna Kommuniis (bolşevligyydei) Paartiin Centraalna Komiteed. RSFSR Sojuuzai Aradai Komissaarnarai Soveed.

RSFSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymhee

RSFSR ei Verxoovno Soveedei Preziidiym bolbol bolşeviiг ba Leniniei xani nyxer—BK(b)-iin Komiteed, SSSR-ei Verxoovno Soveedei depyтаad, ei Gegeerelei Aradai Komissari orologşo—Nadeezda Konstantiinovna Kryypskaja gegsiin nygşehen byxii soveed aradtai negen xamta, gynzegii galaa medyyline.

N. K. Kryypskaja bolbol өөritingөө dalan nahanai soo, byxii znaani ba xyşejөө, Lenin—Staalinaiei tyloө, kommuniizmiin tyloө temeselde ygeze, nyxer, kolxoozniguud, intelligeence ba byxii xizaarlaşagy inaglalgiiiji tuilahan baina.

N. K. Kryypskaja tuxai duraxal xadaa manai aguu socialis exe oronoi olomillioon maassiin zyrxenyud-taiin xetede xadagalagdaxa.

RSFSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylege A. BADAАJEV
RSFSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei sekretaarъ G. KOZLOOV

N. K. KRYYPСКАЈА GEGŞIIN YBEŞELELGE TUXAI MEDEESEL

Nadeezda Konstantiinovna xadaa 1912 onhoo xoi-xonei ybeşende xyrgedeg, bazeedovo ybeşenөөr geegdeг baгaa. 1919 onhoo xoişo zyrxenei dutamag baгaa, aminь deere gardag usar xadaa sag yrgelae arlagdeг baihan jym. Hyylei zilynnydei turşo soo ediee onь şingedeggyi ba niite arteerioskleroozoi priizud bolon ulam jixeer yzegdehen baina.

Өөritingөө jyriin zaşalaar, Nadeezda Konstantiinovna xadaa fevraaliin 23-da goorodoi gazaa tee kyue garhan baina. Fevraaliin 24 de genete dotoriib ybdeze exilce. Ybeşeniibь ton xysetei ba bejiinь ton muu baixadanь, udalgyi tende jrehen viraaç-xadaa Nadeezda Konstantiinovna gegşiji Kremьsko bolniicodotere darii abaşaxa geze şidehen Gedehelei sklerozii ovonne sosuuduudai taglarşadeerehee, Nadeezda Konstantiinovna gegşiin gedepoolosudo xadxalaagai oçaag baigaa geze, bolşevide todoruulagdaba. Taglagdahan deerehee şaltazgedehenei zarim xubinь muudan, dotoroiinь xadxalaa bolhon baina.

Ybeşeniibь ton tyrgөөr jixedeze, exilhen saghaa no zyrxeneibь soxiso muudahan ba medee tauidag baгaa. Tume bolxodonь, ybeşelegşede operativna jottuharşa argagy bolşohon baina. Ybeşen xadaa er jixedeze, tiu, fevraaliin 27-do, yglөөnei 6 çaas minuutada nygşehen baina.

Akadeemig A. I. Abrikoosovoi xehen zadalgaar Nadeezda Konstantiinovna gegşiin ybeşeniibь, niite, arteriosklerooz baгaa geze todoruulagdaba. Tereen rehee bolzo, şubanaai hudahannuud taglardag, narin şeniibь muudadag ba dotoroiinь niite xadxalaa dog baгaa.

Nauukiin gabijaata deejatelъ professor SPASOKYKOOCKI.
Professor VINOGRADOV ba Professor OÇKIIN.
Doцент KOOGAN M. B.
Kreemitiin leçsanyypriin naçaalbьniг BUSAALOV.

Professionaalna Sojuuzuudai Byxesojuzna Centraalna Soveedei Preziidiymhee

Professionaalna Sojuuzuudai Byxesojuzna Centraalna Soveedei Preziidiym bolbol xuuşanai bolşeviiг, nyxer Leniniei dytiin xani ba soraatniг—Nadeezda Konstantiinovna Kryypskaja gegşin sag busaar nygşehen tuşaans gynzegii gaşuudaliiji medyyline.

Nadeezda Konstantiinovna Kryypskaja bolbol өөritingөө byxii aldarta ba tolotomo azabaidalaa daralalta ba eksploatacahaa xydelmerişen angiiiji sylөөlexiin xeregei tyloө, marksizm-leninizmiin aguu jixe ideinyydeci torzestvoogoi tyloө ygehen baina.

Өөritingөө byxii azabaidalai zamiiiji xydelmerişen angitai ba terenei paartitai xamta yngergehen, kommuniizmiin esesei ilaltiin tyloө Lenin—Staalinaiei tug doroxelberişegyi temesehen baina.

Paartida Nadeezda Konstantiinovna Kryypskaja gegşin xizaarlaşagy preedannostь, azalşadai zol zargalai tyloө eseşe susarşagy, erid şanga xydelmeri xadaa kommuniizmiin tyloө aguu jixe temeseldень xeden millioon azalşadta zişee bolzo ygexe baina.

PSBCS-ei Preziidiym.

Oblastnoi XIII partiina konference

Fevraaliin 27-oi ydeşiin zasedaani deere, „BK (b) P-in ustaavta xubilalta oruulxa tuxai“, BK(b)-iin XVIII sjeезд deere nyxer Zdaanovai xelxe doklaadai teezisyyd tuxai nyxer Briykoovoi xehen doklaad tuşaa yge xellege bolbo.

Nyxed Şaglaanov (Klaagta), Soobolev (Selenge), Jaroslaavskaja (NKVD), Xaarpov (Xoitobaikal), Sedix (Centraalna), Mozgovoi (Zleznodoroozno), Mişeenin (Zaigrai), Siaastin (Zede), Borsojev (Jaruna), Groçovoi (BMASSR ei KPK) ba busad xamta 19 nyxed yge xelebe.

Ydeşiin zasedaani deere konference bolbol xelxede zyileigee gurbadaxi asuudalda oroşo, BK(b)-iin XVIII sjeездde oşoxo delegaaduudai kandidaturiiji debzyilhen baina.

Konference bolbol nyxed Ignaatъjevai ba Briykoovoi doklaaduudai tuşaa togtoomzonuudiiiji abhan baina.

Paartiin XVIII sjeездde oşoxo, şiidxexe goolostoi delegaaduudta nyxed I.V. Stalini, V.M. Moolotov, V.M. Kaganoviç, myn nyxed S.D. Ignaatъjev, S.M. Ivanov, Martemьjaanov (PVZ-ei partkoomoi sekretaarъ), Sergejev (batalboonno komissar) gegşed negen duugaar hungagdaba. Zyşexe goolastoi delegaaduudta BK(b)-iin Zakaaminai akoomoi sekretaarъ nyxer Xaxalov ba Zediin aimagai „Ulaan-Yçөөtei“ kolxoozoi kolxooznig nyxer Galdaanova gegşediiji hungaba.

Eneeger, Oblastnoi XIII partiina konfereenciin xydelmeri dyyrebe.

800 TYXERIG OLZO

Aastraxanь. Xabarai zagaha barigşa Markeelov gaha barilga exilebe. BK(b) bolbol yder soo 800 tyxer P-in neremzete kolxoozoi rig olohon baina.

RSFSR-ei Gegeerelei Aradai Komissariaadhaa

Gegeerelei Aradai Komissariaad, Narkomaadai partiliina ba niitiin organizaacanuud bolbol yntinei bolşeviiг, aradai gegeerelei organizaator, V. I. Leniniei ynen xani ba nyxer, kommuniizmiin xeregei tyloө xizaargyi preedanne temeselse—gegeerelei Aradai Komissariiji orologşo Nadeezda Konstantiinovna Kryypskaja gegsiin 1939 onoi fevraaliin 27-noi yder nygşehen tuxai xydelmerişed, tariaşad ba byxii azalşadta gynzegii gaşuudalaar medeesene.

RSFSR-ei Gegeerelei Aradai Komissariaad bolbol manai oronoi byxii azalşadta xamta, dylete bolşeviiг—revoliycioneer, maassiin kommuniis gegeerelei aktiivna organizaatorai geegdelde gaşuudan şanalaxa zuuraa, revoliycioonno temeselse—N. K. Kryypskajaagai gaixamşag azabaidal xadaa manai aguu jixe oronoi azalşadta ba aradai gegeerelei byxii xydelmerişedte zişee bolxo baina gehen bata etigeliiiji medyyline.

Soveed bagşanarai nyxer

Mynөө, manai xyndete nyxer, soveed bagşanarai jixe xani Nadeezda Konstantiinovna Kryypskaja ygei geze hanaxadaa, gaşuudal ba hanalalaa ygөөr xelxeny berxetei baina.

Bagşanarai konfereencyyd, Narkomproosdo exenernyydei suglaanuud, Soveedydei naimadaxi onso sjeезд deere, SSSR-ei Verxoovno Soveedei Seessinyyd deere bi xadaa Nadeezda Konstantiinovna gegşetei yşeen bişe uulzaa hem. Nadeezda Konstantiinovnaa inaglalaar ugtadag, tereniiji xaanaşiji bagşanar toirodog belei, Nadeezda Konstantiinovna bolbol prostoi ba sedьxelei beseede xeze baixadaa, bagşanarta ton olon praktiçeske zyblenyydiiiji ygedeg, soveed pedagoguudiiiji honirxuuldag jixenyd ba sloozno asuudalnuudiiiji şiidxeze ygedeg baгaa.

Nyxer Kryypskaja gegşin yge byxeniibь bagşanarta xanduulagdahan, hurguulidaxi xydelmeriin yşlooviiiji gynzegii medelgeer, xybyydei dotoodiin miiriiji oilgogoor dyren baгaa hen.

Nadeezda Konstantiinovna bolbol pioneernyydte ba bagaşuudiiiji xymyyzyylegede anaralaa ilangajaa jixeer tabidag baгaa. Yxibydyte zoriuulagdahan, yge byxeniibь tedenei zyrxende xyrtter orjologşo hen. Yxibydy xadaa oronoi alibyxti bulanguudhaa nyxer Kryypskajada bişegeer xandadag ba bişeg byxendөө xariuunuudii abdag belei.

Nadeezda Konstantiinovna bolbol xododoo daruu hen. Jamarşiji jixe xeregiiji narlaar, xyngөөr bytөөdeg baгaa.

Soveed bagşanarai dytiin xani, soveed huragşadai xani tuxai duraxaliiji bidener bolbol өөhedingөө zyrxende mynxedөө xadagalaza jabaxabdi. Inaг Nadeezda Konstantiinovna gegşin mogilodoxi manai venoog xadaa terenei uгаа jixeer inagladag, soveed yxibydydiiiji xymyyzyylegliin talaar otliçno xydelmeri bolxo baina.

O. F. Ieonova—SSSR-ei Verxoovno Soveedei depyтаad

6200 TOONNO ŞIREM

Çysovoi. Çysoovsko metallurgiçeske zavoodoi doomenşiguud bolbol fevraaliin 23-ai yder fevraaliingaa plaaniiji dyrgehen baina.

6200 toonno şain şinartai vanadijevskе şirem xailuulhan ba 900 toonno kookso ekonomilhon baina.

Uhan-Seregei ba aviacionno yçilişçede abalga

Moolotovoi neremzete uhan-seregei ba aviacionno-texniçeske yçilişçede ba Levaneevsktiin neremzete uhan-seregei ba aviacionno yçilişçede medyylige abalga exilebe. Yçilişçede bolbol aviacionno teexniçiydiiji ba komandiirnuudiiiji beledxene. Huralsalainь bolzor xojor zil.

çede dunda hurguulitan oroxo baina.

Orogşod bygede, orod xelenei, matematikaikiin, literatuuriin, geografiin, SSSR-ei araduudai istooriin talaar orolgin ispetaanii barixa ujalgatai. Dunda hurguuliiiji „hain“ gehen oocenketelgeer dyrgehen niuruunuud ispetaanigyigөөr abtaxa baina. Abalgiin ispetaanii 1939 onoi ijyylitiin 1-hee aavgustiin 1 xyrtter yrgelzelxe.

Aviacionno yçilişçede 17 nahanhaa 22 naha xyrtter ba ulaan floodcydiiji ba ulaanarmeicydiiji 24 nahan xyrtter xynydy abtaxa. Moolotovoi neremzete yçilişçede orogşod dunda hurguulinduudai 8-xi klasşai hurguulitai baixa Levaneevsktiin neremzete yçilişçede dunda hurguulitan oroxo baina.

Yçilişçede medyylige abalga ijyylitiin 1 xyrtter bolxo. Medyyigenydydiiji yçilişçede sexe ba raitoonno voojenne komissariaadta ygeze bolxo baina. (TASS).

Aguu jixe xydelmerinyydei gurbadugaar tabanzilei plaatuxai nyxer MOOLOTOVOI doklaadai tezi-syyd ba manai eelzeete zorilgonuud

Oblastnoi XIII partkonferençe deere, BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi sekretarь nyxer IGNAAT'JEVAI xehen doklaadhaa

Nyxer Moolotovi doklaadai tezi-syyd bolbol byxedelxein-istoriçeske udxaşanartai dokymeent myn. Ene dokymeent bolbol sosializmiiñ ilaltanuudta zakoonno omogorxolo medereliiji, SSSR soo ba byxii delxei deere kommuniizmiin torzestvoodo erid şuud etigexe medereliiji manai exe oronoi olomilifoon azalşanaı zyrxende oruulna.

Nyxer Moolotovi doklaadai tezi-syyd soonb. Staalinska xojordoxi tabanzilei torşodo SSSR-dexi socialis baiguulaltiiñ xamtaxdaxdahan ooped ba Staalinska gurbadaxi tabanzilei torşo soo SSSR-dexi azaxiin ba kылтырне baiguulaltiiñ saaşanxi zam xaraalagdahan baina.

Leenin—Staalinal aguu jixe paartiaar xytelberilegdehen, manai aradai socialis ilaltanuudai knigede. Staalinska xojordoxi tabanzilei dyrgelgeer şine aldarta xuudahanuud nemegdehen baina.

BK (b)P-iin XVIII sjeezd deere nyxer Moolotovi xexe doklaadai tezi-syyd bolbol byxii delxeidexi, Soveed Sojuuzai dryzjaanudaar tulai jixe bajartaigaar ba xanaltaigaar uxtagdaa.

SSSR-iiñ şine delxein majaag geze xaradag, byxii progresiivne tyryy xyniyretlen bolbol şine, kommuniis oobşestviin xygzeltiin istoriçeske zam deere xi tusagaar udxaşanartai veex bolxo, gurbadaxi tabanzilei aguu jixe xydelmerinyydei prograamiiñ haşaana, haşaaxş baina. Ene aguu jixe prograamiiñ xysen jyyb gexede, ene prograama xadaa Maarks—Eengels—Lenin—Staalinal byxiiñ ilağsa hurgaalai yndehe huuri deere zoxtioogdohon baina.

Byryzaana preesse bolbol manai tyryşiiñ tabanzilei plaanilji, saşygeer uxtahan bağaa, eaşadaxa byryzaana preesse bolbol negedexi ba xojordoxi ta anzilnyydei plaanuuñiñ amzaltatağdar dyrgehenei rezyltaadta tullagdahan, SSSR-ei tusagaar jixe amzaltanuudilji xysed bişeerş haa mederexe baatal, zygtel mederexe baatal bolhon jym geze eli baina, tiixede byryzaaiñ bolbol tabanzilei plaanuuñ tuşaa oohediingee ootzevud soo 180 graadusai tyxerlezenilji zurahan bağaa geze eli bolno. Faaktuuñ—şyed jyyne geşee.

1933 onoi ianvaariin 7-do bolhon, BK (b) P-iin CK ba CKK-iin negedemel pleenyin deere nyxer Staalniñ bolbol tabanzilei plaan geze jyyb, tereeni zorilgonuudany jyyb geze ton todorxoogor xarakterizovaalahan baina. Nyxer Staalniñ xeleen he: Tabanzilei yndehen gol zorilgonuud xadaa ton xozomdongi, dundada unai yjiñ teexniketel, manai oronilji—şine, myneñel teexnikiiñ reşşenynd deere gargaxa jabadal bağaa...SSSR-iiñ agraana ba xyş şadai bağatai, tiigeed kapitalis oronuudai kaprizuudhaa zaviisime oronho—delxein kapitalizmiin kaprizuudhaa zaviisime bişe. samostojaatelşnaba indy-trialşna, x y s e t e l danxai oron bolxogo xabedal bağaa...SSSR-iiñ indy-trialşna onon bolxogo zuuraa,—kapitalis elemenntnyyñiñ esesteny xyrter tyrin zailuulxa, azaxiin socialis foormonuudai frontilji yrğedexexe ba SSSR-te anginuudilji ygei bolgoxiin tulada, socialis oobşestviilji baiguulxiin tulada, ekonomiiçeske baaza baiguulxa... Zizehen ba butarxai xyde azaxilji tomo kollektivne azaxiin reşşenynd deere gargaxa, enegeere dereevnide socializmiin ekonomiiçeske baazilji xangaxa ba SSSR-te kapitalizmiilji texyryylen bodxooxo argabadalilji likvidirovelxe uşartai bağaa... Gadaa teehee vojeenne interveence xexe gehen byxii ba ali byxii hedelgenyyde, gadaa teehee vojeenne dobtolgo xexe gehenbyxii ba ali byxii hedelgenyyde erid şanga soxiito organizovaalaxa argabadalilji yğexeer, oronoigo oborooni n xysesadalilji maksimaalna deşşelyylxiin tulada, xereglegdege byxii

texniiçeske ba ekonomiiçeske predpostilkenyydilji oron doktoroo baiguulxa jabadal bağaa". (Staalniñ, Leninizmiin asuudanuud, X izdaani, 485 xuudahan).

Ede byxii ton jixe zorilgonuud negedexi ba xojordoxi tabanzilnyyde doter amzaltataigaar şidxeede.

BK(b)P-iin XVIII sjeezd deere nyxer Moolotovi xexe doklaadai tezi-syyd xadaa ton honoroor ba todoor iigeze xelene: „Xojordoxi tabanzilei plaanilji (1933—1937 onuud)amzaltataigaar gyisedxehenei rezyltaadta, SSSR-te xojordoxi tabanzilei istoriçeske gol zorilgon şidxegebe—byxii eksploataatorska anginuud eseslen likvidirovelegdee, xynilji xyn eksploataacalxa ba oobşestviilji eksploataatornuud ba ek-ploatirovalagoaşadta xubaarlaxa jabadalilji gargadag şaltagaanuud byrin ygeixegdebe. Socialis revoliyyciin ton berxeşeltei zorilgo şidxegebe: xyde azaxilji kollektivizaacalga şidxege, kolxoozno baiguulalta eseslen beşee. Manai orondo „kommuniizmiin tyryşiiñ faaza—socializm bolbol gol tyleb bejelyylegdee“ (Staalniñ). Socializmiin ilaltan, SSSR-ei şine Konstitucua soo zakonodaatelnaba taxdagdaa.

Socialis sisteeme ilaa, ilanşygi arganşygi, jyyb gexede, aguu jixe Leeninei hurgaal, tariaşantai xydelmerişen angiliiñ sojuuzilji byxiimemeşeerneş beşizylxe tuxai tereeni geniaalna zaabarinuud xadaa socialis baiguulaltiiñ yndehe huurida tabigdahan baina. V. I. Lenin xeleen he: „Tariaşan maassatal, riadovoi azalşa tariaşadai barisaldaxa bidenei hanagşada oroxodoo xemeşeleşşygi, tahagşy aalixanaar, zygeer le ynexeşee bidenei xamta byxii maassiin jabaxaar, uraşşaa dابخiza exilexe. Tiixede, baha ene xydelonei tyrgedelge xadaa myneşidenei hanagalaxa şadaxaa bişe, tiime tyrgen bolxo“ (Leniniñ, toom XXVII, xuudahan 231—232).

Tiixede, manai xereg absoljutna dildişşygi bolxo, tiigeed delxei deere x jamarşji xysenynd bideniilji ilaza şadaxagy“ (Leniniñ, toom XXVII, xuudahan 231).

Socialis sisteeme xadaa ilanşygi baixa arganşygi, jyyb gexede, prole-tariaadai diktatuuriilji byxii xemeşeegeer beşizyl x elektrofikaaciin xysete baaza deere byxii oronilji indy-strilizaacal-xa leeninske ideol bolbol Lenin—Staalinal paartiaar bodoto xereg deere bejelyylegdehen baina. V. I. Lenin xeleen he: „Kommuniizm—ene xadaa Soveed zasag pilyş byxii oronilji elektrofikaacalga myn“ (Leniniñ, toom XXVII, xuudahan 46).

RK(b)P-iin XI sjeezd deere V. I. Lenin iigeze xeleen he: „Bidener xadaa XX-doxi veekte azahuunabdi, gadana, tere gy, ali busa pravitelstviin tuhada bişe, xarin tedenilji tahalaxa, reakcioonno dainhaa revoliyycioonno zamaar garhan jediinstvenne arad,—ene xadaa orod arad myn, eneniilji orod revoliyycer garga. Orod revoliyycer dailan abtahan jyymer,—tahaşagy. Eneeniilji ezenden abza şadaxa jamarş xysen ygei, gadana, soveed gyreneer baiguulagdahan tede jyymilji gerderyn abza şadaxa xysen delxei deere bahal ygei. Ene xadaa—byxedelxein istoriçeske ilalta myn“. (Leniniñ, toom XXVII, xuudahan 253—254).

Vladimir İliç Lenin bolbol xydelmerişen angil ba tariaşan xojoroı sojuuzai aguu jixe revoliyycioonno xysen tuxai neşeş minuuta mariadaggyi bağaa, enen tuxai yşee 1919 on-

do, BK(b)P-iin VIII sjeezd deere xeleen he:

„Xerbee bidener ygløder 100 mlangan erxim traaktornuudilji ygeze, tedenilji benzineer xangaxa, tedenilji maşinişnuudaar xangaxa şadaxa bağaa haamnal, (ene xadaa myneşee fantaazi bolno geze taanar hain medenet), dunda tariaşan xeleen he: „Bi kommuniizmiin tyleb“.

Xeden zile saad tee „fantaazi“ geze toologdo xo bahaan jyymilji. bidener bolbol myneş bodoto zyil bolxogo argatal baina“ (Staalniñ).

Aguu jixe Staalniñ tyryyetei, bolsşeviiç paartiin xytelberidoro, tariaşadai sojuuz xeze, xydelmerişen angiliiñ jabuulhan şanga temeseleer aguu jixe leeninske xaxiaa bejelyylegdee: Rossi xadaa neepovsko bahaana, socialis Rossi bolxo“ (Leniniñ, toom XXVI, xuudahan 254).

Nyxer Moolotovi doklaadai tezi-syyd soo ton todoor iigeze xelegdene: „Xojordoxi tabanzilei azaxiin gol jixe ba şidxetil zorilgo—SSSR-ei aradai azaxiin texniçeske rekonstrykce—gol tyleb gyisedxegdebe.

„SSSR-ei aradai azaxiin byxii ootraslinuudta şine teexnikilji amzaltataigaar şudalhan, yiledberitiin kaadrnuud urgan garza baina...“.

Şine teexnikilji şudalhan, soveed intelligenciin gaixamşag kaadrnuud urгаа. Byxii predprijaatnuud ba yğredeniinyde azalai disiplinilji yndehereñ beşizylxiin tulada, şuxala predposilkenyydilji bil bolgohon socialis soveenovaniin deede foormo—staxaanovska xydeloon urğaxa ba delgereze baina.

Teezi-syyd xelene: „SSSR-te xojordoxi tabanzilei zilynyd soo bodoto kылтырне revoliyycer jabuulagdaa. Exin ba dunda hurşuulda huraşşadai toonş 21,3 millioonho 29,4 millioon xyrter urгаа, tiixiin xamta, tabadaxi-doloodoxi klaassuudta huraşşadai toonş xojor daxin, naimadaxi—arbadaxi klaassuudta huraşşadai toonş 15 daxin jixe boloo. Deede hurgu llinuudta huraşşadai toonş 560 mianga xyrter deşşee garaa. Kылтырне baiguulalta bolbol byxii busad ootraslinuudtaş delgerhen baina“.

Nyxer Moolotovi doklaadai tezi-syyd soo iigeze dursagdana: „Xojordoxi tabanzilei plaanilji gyisedxetilji xangaxiln tula, aradai azaxilda, kылтырне

baiguulaltada, byxii politiiçeske azabaidalda dalsan angiliiñ elem-entnyydei ylegdelnyydetel, dalsan angiliiñ viljaaninuudai temesel organizovaalxa şuxala bolhon bağaa. Eneeniñ tla, anxa tyryyn, xulagaşadta esergy, gyrenei ba kolxoozno dobrooji yrğşedte esergy, angiliiñ daisanaı byxii ba alibyxii tuhalagşadta esergyv, ilangajaa, faşis oxraankanuudai agentnyyde bolhon, xariin razveedkenyydei nişşen, trockiis-buxaarinska ba byryzaana-nacionalis şpioungud, diversaanuud ba vrelitelşnyyde—aradai predaatelnuuđta esergy temesel jabuulxa, gyrenei ba kolxoozno socialis ymşilji xamagaalxa ba beşizylxe şuxala bağaa. Daisadai predaatelnyska xydelmeri bolbol SSSR-ei aradai azaxilda şerşoozno xoxidol uşaruulhan bağaa“.

Bolsşeviiçygydei paarti bolbol opporunistnuudilji, renegadnyyde, socializmiin xeregete iz-eennigyydilji eliryylhen ba butasoxihon baina. Bolsşeviiçygydei paarti bolbol gurban revoliyyciin gal sooguur øringee bojevoi tugilji xyndetegeer bariza jabahan ba xydelmerişen angiliiñ diktatuuriin tugilji delxein bymberşee zurgaanai neşeş xubi deere bodxoohon baina. Bolsşeviiçygydei paarti bolbol grazdanskai dinal zilynyde tedoroi kontrevoliyyciin ba baha interveentnyydei tuxirdahanuudilji ilahan, ilaltilji organizovaalhan baina. Bolsşeviiçygydei paarti bolbol manai zergede şurgan orohon trockistsko-buxaarinska şpioungud, razveedçigyyd, diversaanuud, alurşadiilji butasoxihon baina. Lenin—Staalinal paartiin xytelberidoro, SSSR-ei azalşad bolbol manai oronilji socialis johooreşineden baiguulgiin giigaant jixe prograamiiñ bejelyylee, socializmiin ilalta xangaxdaa. Manai orondoxi socializmiin byxedelxein-istoriçeske ilaltanuud xadaa aguu jixe Staalinska Konstitucuar batdagdaa.

„Manai, kommuniis paartidai adali, tiime xysetei ba avtoriteedne paarti geze delxei deere ygei, bağaaş ygei“. (Staalniñ). Leninie xeregilji aguu jixe yrgelzelyylegşe Staalniñ bolbol leninizmiin tugilji deere yrge-xilji, paartiin zergilji opporunist elem entnyydeş seberlen, manai paartiin zergenydyi seber bağaxa, paartiin b lad disciplinilji beşizylxiilji manai paartida hurgadag baina.

Nyxer Staalniñ geniaalna xytelberitiin aşaar, partiina ba partiina bişe bolsşeviiçygyd, bidener bolbol byryzaana razveedketel ba tereeni agentnyyretel temeseş arganuud ba

meetodydyilji şudalaxa şadaabdi. Gansal staalinska prozorilvostiin aşaar, bidener bolbol kapitalis xyrieelgetei temeselde politiiçeske heremziin uгаа jixe yroog abaabdi, ene kapitalis xyrieelgiin bahaan tuxai manai zarim xydelmerilegşed martahan bağaa. Nyxer Staalniñ bolbol politiiçeske heremziilji byxiimemeşee-reñ deşşelyylexe, byxii trockiistsko-buxaarinska ba byryzaana-nacionalis şpioungud, vrelitelşnyyde ba diversaanuudilji, tedenei xedilji nariaar beşee daldalaş haanş, erid şangaar butasoxihon ba yndehereñ xobxonoy yge-xexe geze manai paartiilji hurgadag.

Kapitalizmiin oronuudai ba ilahan socializmiin oron—Soveed Sojuuzai xoorondo tulai jixe konraast baina.

Azaxiin ba kылтырне baidalai byxii ootraslinuudaxi unal-

Staalinska tabanzilnyyde bolbol buriaad-mongoloi prolennostь ba xyde azaxiin gaixamşag badaraltiiji

Nyxedyyde, øriin geş togtohon saghaxa xoşo ba staalinska xojordoxi tabanzilei torşo soo, Buriaad-Mongol ASSR xadaa alizergeer urğahilşin, xygzehilşin, beşizylşin xaraad yzeje.

Bi xadaa gansal ton şuxala momeentnyyde deere togtozo xelexeb.

Staalnska tabanzilnyydei torşo soo xeden arbaad t mo predprijaatnuud, tedenei toodo, sojuuzna u xaşanartai promişlennene tomo predprijaatnuud barigdahan ba şine promişlennene ceentnyyde baiguulagdahan baina.

Respyyblikiiñ promişlennostiiñ valovoi produkcans (alta ba volşfraam ygeşeer) 1923 onho 1937 on xyrter 44,4 daxin urгаа. Xydelmerişed ba albaşağşadai toonş (altanai ba volşfraamovo promişlennostь ygeşeer) 19.8 ondo 16,7 mianga xyn bahanaa, 1937 ondo 74,5 mianga boloo. Xyd lmeleşed ba albaşağşadai negeşilei dunda zeriin xyleş salingilş 1928 onho 1937 on xyrter 5,6 daxin urгаа.

Neşedexi ba xojordoxi tabanzilnyydei torşo soo, Buriaad-Mongol do xeden arbaad promişlennene predprijaatnuud, tedenei toodo, sojuuzna udxaşanartai promişlennene tomo predprijaatnuud: PVZ, maxanal kombinad, mexanizirovanna şilei zavoođ, Zediin volşfraamovo kombinad, g. m. baiguulagdaa.

Xojordoxi tabanzilei torşo soo, Buriaad-Mongoloi promişlennostьdo 400 million ylyyete tyxerig oruulagdahan baina. Ne ed-xi tabauil şoo 20 million tyxerig bağaa. Byxii, gyrenei tomo promişlennostiiñ (mıaxa beledxel ba zagaha barilgagylgeer) valovoi produkcans 1932 ondo 199 million tyxerig baihanaa. 1937 ondo 110,2 million tyxerigei bolhon gy, ali ene sagal torşo soo 5,5 daxin urğahan baina.

Xerbee 1932 ondo respyyblikiiñ aradai azaxilda xydeş azalai ydeleşne veş 50,4 proc., promişlennostь—19,6 procent baihanaa, 1937 ondo xydeş azaxil 28,9 proc., promişlennostь 71,1 proc. bolhon baina.

Tiixede, xojordoxi tabanzilei torşo soo Buriaad-Mongol do tomo socialis promişlennostiiñ baiguulhan irezyltaadta, tereeni şarainş yndehereş xubilla. Buriaad-Mongol bolbol myneş Soveed Sojuuzai indy-trialşna—agraana respyyblikenydyei negenş boloo.

Buriaad-Mongol ASSR-ei xydeş azaxil bolbol tomo, mexanizirovanna xydeş azaxil boloo.

Tarilgiin ploşşadans 1923 ondo 139 mianga gektaar baihanaa, 1937 ondo 362 mianga gektaar boloo, t. x. 270 procent jixe boloo. Orooh to tarilgin urgasans (dunda ziseşgeer) 1923 ondo gektaar byriheş 6,2 ceentner abtagdag haa, 1937 ondo 9,5 ceentner abtagdag bolhon gy, ali 153 proc. jixe bolhon baina.

ga, maassilji daralaxa ba zo jabadalai urğita—ene kapitalizmiin baidalai geşee.

Aradai azaxiin ba kылтырне byxii ootraslinuud deereşşelei ba badaral, azalşan maazana haı-an baidalai urğitane xadaa ilahan socialis karolina geşee.

Nyxer Moolotovi doklaadai tezi-syyd soo iigeze xeleş „Industrializaaca ba xynmatelaalna-kылтырне zeeji debzylxe xeregete, naalna bolsşeviiç kaadrnbi bolgolgodo, byxii naalna, udxaraa socialis tyryilji debzylegde. SŞ byxii... respyyblikenydyei xen amzaltanuud tuilagdarteriaalna ba kылтырне zeltiin teempenydy bolboveed vostoogoi aradıudtağajaa aguu jixe bahaan ba

1932 onho 1937 onmalai ton tolgoi 142,3 olon boloo. Byxii malşoo, kolxoozno hyreş yne veş 1937 ondo 6,1 bolno.

Xerbee 1932 ondo resşke doter 7 maşina-traaktancanuud bahaan haa neş tedener 23 bolood b Ene sagal torşo soo, traana paarkiiñ xyşegadalans proc urгаа. 1932 ondo resşlike doter kombinaduudba bağaaşy aad. myneş kolşno poolinuud deere 14 b batinanuud xydelmerilşne.

Staalnska tabanzilnyydeşoo soo, Buriaad-Mongoloi deş azaxilda kolxoozno zuulalta eseslen ilahan xizehen baina. Respyyb kolxoozuudta tariaşadai proc. negedexel. Byxii giin ploşşadiin 93,5 kolxoozuudar azallagdhan.

Buriaad-Mongol ASSR-ei zonoı toonş jixeer urгаа faaktiilji xaruulxada xy 1923 ondo Ulaan-Vdiin x niniş 20,5 mianga bahaan 1937 ondo 121,5 mianga hon baina.

Elyyriilji xamagaalgiin zelte bolbol bolnicuudai liklirikenydy, ambulatuor ba medpyynknyydei urğaltin cifrenydeer xaruulagdana. Dooro za han toonuudilji xaruulxaxe baina: 1923 ondo Bur Mongoloido 25 vras bahaan aad, 1937 ondo vrasnuudtai bolobdi.

Medpersonaaaxid 1923 75 xyn bahaan aad, 1937 611 xyn bolhon baina.

Soveed xudaladaan xy bolbol rozneçno tovaaroondoi urğaltaar xarakterizovana. 1923 ondo tovaarood 6,2 million tyxerig bahaan aad, 1937 ondo million tyxerigei boloo.

Huraşşadai toogoi, kылтыр, unşalgiin başingud, balt teekenyyd g m toogoi yer bolbol azal adai kылтыryilji şeleilji todoor xaruulna. Zilixede, Buriaad-Mongol A E tede byxii huraşşadai toonş ondo 16.524 xyn bahaan 1937 ondo 83.500 xyn bahaana. 1923 ondo deede baiguulnuudta huraşşadai baidaroidooş bağaaşy, respyybke doter VZ-nyydeş bağaaşy. 1938 ondo deede hurşaliniñ huraşşad 1500 xyn baidar Kылтыryyde ba unşalgiin başingudai toonş 1923 So 89 baihanaa, 1937 ondo bolhon, ene sagal torşo xim massova bibliotekeniñ toonş 44-heş 156 xyrter bolhon baina.

Xaraad yzegtii, manai Buriaad-Mongol respyyblikeniñ bol zilhee zilde urğaxa, tiigedzeze ba xygzeze baina. Burilxa uulagdahan, xyşed bişen x deenydy obol Buriaad-Mongol arad xadaa socialis amzaltataigaar baigu ilağşadana, ilaltahaa ilatada batam xamaar dابخiza baina, dalgaxa

Nyxer IGNAATBJEVAI doklaada yrgelzelel

boguudai ylegdelnydijii xamuuraar xaman xajabala geze xaruulna. SSSR-te socializmiin agu ilaltanuid xadaa nyxer oolotoyol doklaadaid teezisyyd todor xaruulagdana, ten-xelgedxene: Xojordoxi talaar, plaantijii ilaltataigaar sedxehenei ba socializmiin amzaltanuidai yne huuri deere. SSSR bolbol tabaxi tabanzilde xygelzelelde polosaada, angigyilalis oobxestvo baiguulalijii siden dyrgelgin ba ilalizmhaa kommunilizmda damzan oroxo polosaada xaxaxa azalshadiiji kommusnyzyyleglin xereg, xydelmerisgedel, tariasaada, intelligenciin azalai ynder bytoosilji xangaxa johotoibdi*.

Nyxer Moolotovo doklaadaid teezisyyd bolbol gurbadaxi tabanzil-e torso soo aradai xeregilelji nege xaxad—xojordoxi xyrxlin zorilgoor, aradai doxoodoi urgaltai ba tovaaroo boroodoi xygelzilji xangaxa zorilgijii gol xuxala zorilgo bolgon tabna, enenei tulada, yrgen xeregi lgin tovaarnuudijii, edlee xooloi produuktunuidijii gergalgijii yrgedxexe, xydelmerisged ba abxaxa sadai reaalna salin xylehenei urgaltijii ba kolxoozniguidai doxooduudai urgaltijii myn xangaxa xuxala

...Goorodoi ba dereevniin azalshadaid byxil maassin kylbtyyrne xem-eegei debzeltijii xangaxa... xydelmerisgeni kylbtyyrne -texniqeske xemzeelji inxeneerne-texniqeske azalai xydelmerilegdeed xemzeede xyrtter deesyllyxe gexen istoriqeske xerege uragxa tomo alxamijii bejelyylxe* -ux-la balhanijii teezisyyd durana.

Teezisyyd myn ligeze zaana: "Gurbadaxi tabanzilde promiqlennostiin ba aradai byxil azaxiin gigaant jixe urgaltai ba niteryer-nei plaantai zoxil-doolan, tereenei saasadaa tahalduuji debzeltijii xangaxiin xuxalans bolbol, ilangajaa SSSR xadaa imperializmiin agressiivne xysenydeei urgan baigaa gadaadiin xyrleelglin ysloovinuudta baixadans, xamaqal tiryynde, tylyse, elektroenergi ba zarim obooroono yledberinyyde talaar, terehelen orondotorxii zoxixo raiounuudta zyber xubaarilan tabiza, bytoose bagtai ba xolliin shirelgenyydijii zailuulan boluulza ba oronoi ekonomiqeske gol oqaaguudijii maksimaalna too resyrsenydeer niutagtans xangaxa, traan-portijii xygyzylexe talaar, gyrenei tomo rezervenydyi bli bolxoxijii erine".

Gurbadaxi tabanzil soo, yiledberiln uralgaltin plaan

Gurbadaxi tabanzil soo, yiledberiln uralgaltin plaan 203 proceent baina. Aradai azaxilji texniqeske zebseglegede ton jixe roolstoi (225 proc.) mashtabaleuulaglin xygelte xadaa ylemze ynder teempetei baina.

Gurbadaxi tabanzil soo, ene ootrasliin urda iimenyyd zorilgonuud tabigdana: ynder byoeseti ba specialna stanooquudai, avtomaduudai ba xaxad-avtomaduudai ydeelyne veesilji erid deesyllyze, eldeb janziin stanooquudijii yiledberilexe jabadaliiji xangaxa; metallizyhelginstan oguudijii gargalga 1937 ondo 36 miangan xeheg baigaa haans, 1942 ondo terehlijii 10 miangan xeheg xyrtter jixe bol goxo; energetiqeske mashtaba baiguulaglin otositelnye geegdelijii zaisuulxa; parovoi tyrbilnenyydijii bytoon gargalgijii 4, 8 daxin jixe bol goxo; parovoi katioolnuudijii—4,6 daxin; lokomobiliinuudijii, diizelynydyijii, tyryysiiin eezeende, tyrgen jabadag dviqatelnuudijii yiledberilgin xygelte tusaagar anzaralaa tabixa; modobeledxel deerexi byxil mashtabanyudijii, myn terehelen xyde azaxiin traaktorna paar-kiin, avtomobiliine paar-kiin nelieed jixexen xublijins gaa-generaatornuud deere oruulxa; baiguulaglin mashtabanyudijii ba mexanizmanuudijii yiledberilegedexi, baiguulaglin instrymen-ntnydyijii bytoon gargalgadaxi geegdelijii zaisuulxa; ximiqeske promiqlennostiin yrgerudovanuudai ba sloozno apparatuuriin yiledberilgijii forsirovalxa ba terenei xysen tyges uralgaltijii xysed xangaxa; xioqpaato bymaazna promiqlennosti todo xereglegdeke mashtabanyudai sine tipyydijii yiledberilgijii sudalxa; dalain ba okeanska traansportnuudijii myne sagal byxil olon janziin sydynenydeer xangaxa ba sydebaiguulagada xereglegdeke yiledberiln xyse sadalijii baiguulxa.

Ximiqeske promiqlennostiin uralgaltai tusaagar ynder teempexaraalagdana (227 proc. uralgaltai).

Ximiqeske promiqlennostiin

xadaa gurbadaxi tabanzil soo, aradai azaxiin ba oronoi oboorooniin erlite xereglegenyydijii xysed xangaxa sadaxa, promiqlennostiin shidexil ootraslinuudai negens bolxogdoxo johotoi.

Ximiqeske promiqlennostiin xygelte ba urgaltada manai oronoi obooroono sadabariin bexiyyelge ba aradai azaxiin xygeltiin intereesyyd hal-tar zoxilduulagdahan baina: Eneen deerehee, nyxer Moolotovo teezisyyd soo, gurbadaxi tabanzil xadaa ximiqiin tabanzil geze nerlegdehenins demii biqe baina.

Ximiqeske promiqlennostiin produuktunuid bolxo, seerno-azootno ki lotaa, sintelqeske ammiak, iskyysstvenne volkonno, plastiqeske maassa, sintel-

Gurbadaxi tabanzil soo, buriaad-mongoloi promiqlenne ba kylbtyyrne-baidalai baiguulalta

Buriaad-Mongol ASSR bolbol gurbadaxi tabanzil soo, eerlingee gol zorilgijii—Buriaad-Mongoldo edlee xooloi ba tezelei baaza baiguulxa xemzeeljabuulganuudijii forsirovalaisan, respyyblikejee SSSR-ei vostoqno xil-nyyd deerxi malazalai tomo baaza bolxoxo jabadala zoriulagdahan, xyse xydelegge saasadaa delgeryylxe zorilgijii jabuulxa baina.

Tereentei xamta, promiqlennostiin talaar, zorilgonuudans jixedexdege gebel: Buriaad-Mongol bolbol tomo promiqlennostiin, traansportna mashtabaiguulaglin, suluu nyryhenel ba ximiqeske promiqlennostiin, barilgin materialnuudai promiqlennostiin raiouon bolxo baina. Yngete ba xomor metaallnuudai razrabootka ton yrgeneer delgeryylegexe johotoi.

Promiqlennostiin sine ootraslinuudijii ba tuxailan xelexede: suluu nyryhenel podzemne gazifiikaaca, tym-rei-tyrdel promiqlennostiin ba ferospilavnuudai ootraslinuudijii delgeryylxiin serjovoi baaza bolxo, Respyyblikin gazari baialguudijii eliryylxiin tula, beder lgin xydelmerinyyd ton xyseltegeer jabuulagada baina. Niutagat ba tuxallabal, raiouonno promiqlennosti xadaa Respyyblikin ton bajan serjovoi respyr-nyydyijii xereglegede ba tuxailan xelexede—yrgen xeregleglin predmeedydei bytoelgijii delgeryylegede zoriulagdan xanduulagdaxa baina.

Respyyblikin modonoi jixe bajalig xadaa modobolboruulagijii saasadan ulam mexanizacalxiin, traansportijii mexanizacalgiin ba lesoximiqeske promiqlennostiijii delgeryyleglin zorilgo tabina.

Promiqlennosti ba xyde azaxii xojojoi intensiivneer xyde xetetei xamta, SSSR-ei busad raiounuudai ba respyyblike dotoroisji traansportna xolboonuud yrgedexdege johotoi boloo.

Kommunaalna ba baira baidalai azaxil bolbol yrgeneer xyde xetede baina. BMASSR-ei socialis kylbtyyre xadaa eerlingee intensiivne badralijii yrgelzylyne.

Sojuuzna udxaanartai promiqlenne predpriiatnuudhaa, gurbadaxi tabanzil soo Buriaad-Mongol ASSR-te Cadir-Xasuurtiin (Kabaanska raiouon) bajalig baaza deere, ton jixe metallurqeske zavood, Xoito-Baigalajai bajalig baaza deere zaxiuluglin zavood, Galuuti-Nuurai „Podzemgaz“ (Selenjin aimag) kombina, azbeestovo zavood (Tynxenei aimag), Temliyske cementne zavoodijii (Kabaanskiin raiouon) baiguulxa, volframaovna kombinaadijii (Zakaaminai aimag) xysed xysoerens tabilga, mexanizirovanna shlei zavoodijii (Ulaan-Yde) yrgedxelge, Ulaan-Ydiin PVZ-de sine ti pin parovoouudijii bytoon gargalgijii yrgedxelge, leesokombinaadai sine meebelnye faabrigijii baiguulga ba Ulaan-Ydiin mixaanai kombinaadijii ulam yrgedxelge xaraalagdana.

Sojuuzna promiqlennostiin liinieer kapitalovlozeeni xadaa 240 millioon tyxerig bolxo baina.

RSFSR-ei promiqlennostiin liinieer, gurbadaxi tabanzil soo Ulaan-Ydede araha-gutalai ba sembe bytoedeg kombinaaduudai, ojodoloi faabrigai, avto-remonotno zavoodoi, tipografiin, slaakobetonno zavoodoi ba shiropotreebin predmeedydei zavoodoi barilganuud; respyyblikin busad raiounuudta krovel-

ilqeske spirt ba busad produuktunuidijii, aradai azaxiin ba oboorooniin ugaa jixe udxaanartai baihan deerehene. yiledberilgoer xeden daxin jixedexexe xeregeti baina.

Suluu nyryhen ba neeft xadaa—oronoi byxil aradai azaxiin tylysiin baaza bolxo, promiqlennostiin ootraslinuud myn.

Nyxer Moolotovo teezisyyd soo, tekyyse xereglegijii xangaxahaa gadana, myn azaxiin zapaasuudijii ba tylysiin talaar, gyrenei rezervenydyi baiguulgijii xangaxaar, tylysiin baazijii yrgedxelglin ton jixe programma xaraalagdana.

Ygele xylyten bolxotoi xamta, tylyseer dutaxa jabadai myneonhee likvidirovelgexe johotoi.

ne materialnuudai, cementne, izvestkoovo, slaancuudai ba ktrpilqne zavooduudai barilganuud xaraalagdahan baina. Tereenhee gadana, eliryylegdehen suluu nyryhenyydei zapaasuudai razrabootko, Lesogoorsko ryydnig, Ulaan-Yde gooroddoxi mxyxinske bajalig, tonxoxo bajalig—(Kabaanskiin raiouon) xaraalagdana.

RSFSR-ei edlee xooloi promiqlennostiin liinieer, gurbadaxi tabanzil soo, Ulaan-Ydede kombinirovanno tezelei zavoodoi, xleebzavoodoi, kondiiterske faabrigai, xolodilnigoi ba zagahaa ydxelglin (Xoito-Baigal, Bargazan) zavooduudai barilganuud, zagahana konseervenydyei zavooduudai barilganuud (Ysty-Bargazan, Jaruuniin nuurnuud) xaraalagdana.

Byxidee, RSFSR-ei promiqlennostiin liinieer kapitalovlozeeni xadaa 55 millioon tyxerig bolxo baina, tereenhee gadana, BMASSR-ei edlee xooloi Narkomaadai liinieer nelieed olon obyektiinyd (Ulaan-Yde) hnye zavood, oovoqno-jaagodna zavoodoi barilganuud Zagarin raiouonno kramalo-paatoqna zavoodoi barilga, olon teermenyydijii ba busadijii barilga) xaraalagdana. Mvn, raiouonno promiqlennosti nelieed xygzexe gebel: 8 raiounuudta qe pilqne zavooduud barilgaxa baina, 6 raiounuudta—izvestkoovo zavooduud, 8 raiounuudta—kerpice yledberilgijii za ooduu balzuluulagdaxa, terehelen lesozavooduud, pivovozavooduud ba busad barilgaxa baina. BMASSR-ei Narkompeqeproomoi promiqlenne tiin liinieer kapitalovlozeeni xadaa 7 millioon tyxerig bolxo baina. Gurbadaxi tabanzil soo kommunaalna barilganuudijii haizaruulaglin talaar, jixenydy xydelmerinyyd xaraalagdana: Ulaan-Ydede vodoprovod tabilga ba terenijii dyryge ge, kanalizaaca, daambanuud, Yde xoolo-degyry xyrgel baiguulga, ylycenydyijii asfaltirovalga ba moqeeni xelge, xarilaa xolboonoi zebsegydyijii yrgedxelge ba busad xydelmerinyyd; Xlaagta ba M sovidoi vodoprovooduudijii tabilga, raiouonno ceentnydyijii haizaruulaglin xydelmerinyyd—byxidee 80 millioon tyxerigii symmede.

Tereenhee gadana, baira baidalai ba administrativna barilganuudai liinieer, Ulaan-Ydede myne barilgaxa baigaa gostimicijii bariza dyrygexe ba sine gostimicna barixa, Soveedydei baixangijii bariza dyrygexe, partaktivai baixangijii bariza dyrygexe, 5 raiounuudta raisoveedydei sine gernyydijii barixa ba busad—xamta / millioon tyxerigii symmiin barilganuud xaraalagdana.

BMASSR-ei Narkomtoorgiin liinieer, Ulaan-Ydede 3 sine ynyvermaaguudijii barixa, Xlaag-tadaxi ynyvermaagijii bariza dyrygex / Ulaan-Ydede sklaaduud, xolodilnigyyd, 7 sine stolovonuudijii barilga ba myne baihan stolovonuudai barilgarilgijii dyrygelge, kafee barilga xaraalagdana. Burkoopsojuuzai liinieer, 9 sine raimaaguudijii barilga, 13 kylbtmagaziinuud, 16 selmaaguudai barilganuud, selspoonuudai 30 toqkonuud, 22 prodmaag ud, 5 teedmaaguud, 18 maslozavooduud, 5 stolovonuud ba restoraanuud, pe-

kaarninuud ba busadiji neelge xaraalagdana. Elyyrijii xama-gaalgiin talaar,—Ulaan-Ydede infekcio nno bolniico, xiryrgil-qeske, terapevtiqeske ba tyber-kylioozno koorposuudai, centraalna polikliintkiin, ambulatooriin ba bagaquudai bolniicilin barilganuud, Xlaagta ba Zedestroido bolniico barilga xaraalagdana. Terehelen, Ulaan-Ydede ba busad rai onuudtaji bagaquudai baixanguudai, bagaquudai jaaslanuudai, bolniicanuudai polikliinikenyydei barilganuud, hanaasalagdana, tigeed edenei baaza deere med-instituty, naratlagiin gernyyd, jaaslanuud, hnye gazarnuud ba kyyxniinydei barilganuud, myn kyroortnuudijii (Arxaansk, Goriaacin-ka ba busad) yrgedxelge xaraalagdana.

Aradai gegeerelei ba iskyvstviin liinieer, gooroduudta 9 sine hurguulnuud, xyde niutagaduudta 70 hurguulnuud, kylbtyyriin 8 raiouonno baixanguud, 6 raiouonno pbyliqne bibliotekenyyde, centraalna biblioteeke, myzel, baxanarai baixan, mediciinske xydelmerilegdelei baixan, pioneernyydei dvoreec,

Gurbadaxi tabanzil soo, Buriaad-Mongol xyde azaxiin xygeltiin perspektiivyyd

Buriaad-Mongoloi azaxiin, eeel glaavna asuudal xadaa malazal bolno* (Moolotov) ghenhee, BMASSR-ei xyde azaxiida gurbadaxi tabanzil bolb 1 malai too tolgoiji olodxoxiin liinieer ba terenei produktivnostijii yndehereens haizaruulaglinijii liinieer, malazalijii ulam xygeoxi n ba bexizyylxiin tabanzil myn.

Gurbadaxi tabanzil soo, malai too tolgoiin uralgaltin xemzeel kolxoozno - tariasaanai seekortte iimeer togtooxo aluu moridoi talaar 60,0 proc. (sojuuz dotor, dunda ziseegee, moridoi too tolgoiin uralgalt—35,0 proc.), oberte tomo malai talaar 80,8 proc. sojuuz dotor—40,0 proc.); xoni ba jamaadai talaar 132,5 proc. (sojuuz dotor—110,0 proc.); gaxinuudai talaar 180,0 proc. (sojuuz dotor—100,0 proc.) baina.

Malai produktivnostijii deesyllygijii ilme xemzeeger togtooxo bolxo: dunda ziseegee, nege nyenei hy ygelgijii 2,5 daxin jixedexexe; dunda ziseegee, nege xonihoo nooho xaisalalijii 2,5 daxin jixedexexe; mixanda tusaadadag malnuudai signyryjii 30-50 proceent jixedexexe.

Ene zaagdahan xemzeeger malai too tolgoiji olodxoxo ba terenei produktivnostijii deesyllyxe jabadai bolbol neged-xeier, tezelei baazijii nelieed-gyji yrgedxelge ba bexizyylegijii, xojordoxioor, malai ylyterijii haizaruulxa nelieed olon xydelmerinydyi jabuulgh, gurbadaxiaar, malnuudai xaruuhalaiga ba terenijii xaruuhalaglin ysloovi haizaruulxijii erixe baina.

Byxil malnuudaa tezeleer byrin xangaxiin tula, gurbadaxi tabanzilei eseste, tuxalanzaar—1800 u miangan toonoo ybhen xeregeti. Ene xadaa jester-venne tezelei belseeri, sabalan g. m. nelieedgyi haizaruulxa ha gadana, myn tezelei kylbtyrynyydei tarilgijii 120-150 miangan gektaarai xem soo yrgedxelgijii erixe baina.

Malai ylyterijii haizaruulgiin talaar, xysed bejelyylegdeze sadagdaxa zorilgo—byxil malai metizaacijii byrin dyrygexe zorilgo tabigdana.

Malijii xaruuhalalga ba baidalijins haizaruulaglin talaar,—byxil malnuudijii dulaan bairaar xangaxa, kolxoozniguud-mal sadiijii zoote xniiqeske ba veterinaarna naukanuudai yndeh huuri nuudtai tanilsuulxa, malazaldastaxaanovska xydelooji yrgeneer delgeryylxe.

Polevoodstviin talaar iime zorilgo tabigdana—tarilgin ploosqadiijii ba uralgaltijii, negetalaha, tarianaai vaalova boorijii nelieedgyi (30-40 proc. xahuu) deesyllyxer, nyee talahaa, xuxala xereglegdeke tezelei kylbtyrynydyijii xubaarilan tabiza boixoor xemzeede xyrgexe.

Kolxoozuudai tarilgin ploosqad xadaa xojordoxi tabanzilei eseste 356,0 miangan gektaar baigaa haans, gurbadaxi tabanzilei eseste 508,8 miangan gektaar bolxoxo geze tuxailanzaar xaraalagdana.

pedycilijiclin, akyserske-feelb-serske hurguuliiin, myzekaalna-teatraalna yciilis iin gernyydei ger. Xlaagta, Pedinstiivyydei ba. Xlaagta, Petropaavlovkada, Kabaanskada baxanarai gernyydei barilga, Ulaan-Ydede nacteaatr, edir zriitelnyydei teaatr, clirk, aradai tvoorqstviin ger, 2 kinoteaatrnuud, bagaquudai kino-teaatr; raiounuudta 6 sine kino-teaatrnuud, amaralitiin ba kylbtyyriin paar-knuud, fizkylbtyyriin gernyydei barilganuud xaraalagdana.

Xargii barilgin, uhan zamai traansportijii yrgedxelglin ba haizaruulgiin talaar, nelieed jixenydy xydelmerinyyd xaraalagdana, gyrenei ba niutagajii udxaanartai xargiinuuudai xydelmerinyyde byxil deere 52,5 millioon tyxerig gargaasalagdaxa.

Angar—Baigal—Selenge xudar uhan zamai baiguulga, zixenydy golnuudijii (Cikoi, Xiolgo,Zede) xereglegede oruulagla xaraalagdana. Xelxeee xolboonoi byxil zeeeri zebsegydyijii (pooqto, telefoon, raadio) haizaruulagla Xelxeee xolboonoi kapitalovlozeen n 37,9 millioon tyxerigee tuxailagdaxa.

Tarilgin ploosqadiijii iimeer yrgedxelge bolbol byten, xeregleegyl gazariiji eldyrylgiin, namag gazariiji xataalgiin, ploosqadiijii modo, burgaaha ba byrtgeneenydyhee seberlenei yndehen deere jabuulagdaxa johotoi baina.

Urgaxa baigaa malazalda polevoi tezelei beledelgijii jixedeglin vsloovido tari giin ploosqadiijii yrgedxexe xydelmerinyydei obloomon ton jixe baihan deerehee, respyyblike dotor xyde azaxiin xydelmerinyydei koompleksne mexanizacalgiijii dyrygexe talaar, ton jixe xydelmeri jabuulagdaxa johotoi.

Respyyblike dotor xyde azaxiin xydelmerinydyijii mexanizacalgi dyrygelglin zorilgijii bejelyylxiin tula, M'S-udai tooji 40 xyrtter olodxoxo, ysoe 17 MTS-udijii shineer organizovalxa xuxala.

Gurbadaxi tabanzil soo, poolinuudai urganuudijii deesyllyylxiin zorilgo: kolxoozuudta zyb seevooborood baiguulxa, ene xadaa urganuudijii deesyllyylxetejee xamta, malazalda xuxala tezelei baaza baiguulxa baina; tarilgijii imagta le selekcionno ba niuta ai soortnuudai ynder sanartai ba haizaruulagdahan, shilegden yrehyenydeer tarixa; gan-ga-suurta temeslede agrotexniqeske zaabaruudijii (iskyysstvenne uhalagla, modo huilgalga g.m.) yrgeneer delgeryylxe; mexanizacalgi ydobreeninydyijii yledberilexe baaza baiguulxa tuxal asuudalijii saasans delgeryylen jabuulxa xuxala.

Respyyblikin promiqlenne ceentnydyi (Ulaan-Yde, Xlaata, Zakaaminai, Bargazan) oruulan, ede ceentnydyijii ovoqonuuud, kartaavka ba malazalai produuktunuulaar xangalag edlee xooloi baazijii baiguulxa zorilgijii gurbadaxi tabanzil soo xyde bejelyylxe.

Xoito aimaguudta (Xoito-Baigal ba Bauntin), edenei erlite xeregleginydyijii xysed xangaxa, xerege xooloi eerin baaza baiguulxa.

Respyyblikin xeden olon aimaguud, tuxailan xelexede, Kabaanskiin, Zagarin, Xonin ba Ulaan-Ydiin aimaguud xadaa uhanai yryhee, genetii ufaralda dairagdaxa, ton jixe xoxidol yzedeg ba enen deerehee bolzo, respyyblikin aradai byxil azaxiida, ilangajaa xyde ba nodonoi azaxiinuudta xoxidol boldog baihijins xaraada abtagdaxa, ede genetii usaralnuudijii likvidirovelxe xydelmerinyyd organizovalagdaxa johotoi. Eneeni tula, tyryysiiin eezeende: Kabaanskiin aimagta Selenge myrenei zryn erlijiiin ynder bolxoxo (ene xydelmeri exilegdenxel, 1939 ondo dyrygedxexe johotoi) Selenge myrenei baruun erlijii ynder bolgolgo (daambanuudijii barilga), Selenge myrenei exiereens erjenyydiin ynder bolxoxo; Zagarin, Jaruuniin, Ulaan-Ydiin ba Xorliin aimaguudta Yde golijii regyliirovelxe xeregeti.

Xlaagtiin, Zakaaminai, (Yrgelzelelens 4-dexi niurta).

